

Velké téma bez frázi

Z celé řady akcí připravovaných na počest XVII. sjezdu strany ne všechny snesly nejpřísnější měřítka. Inscenace, se kterou oficiální program Severomoravského kraje nepočítal, takové kvality má.

Scénická montáž Romana Císaře REVOLUČNÍ FRESKA vznikla na podkladě podmanivé knihy Artoma Vesjoleho Rus krví umytá. Předkládá především mladému divákovi realistický obraz ruské revoluce, navazující na nejlepší tradice ruské a sovětské prózy. Snaží se postihnout revoluční vlnu vzednutou v mohutném poryvu složitých vztahů i tvrdých důsledků. Sehraněnému inscenančnímu týmu se podařilo respektovat a důsledně volenými postupy záměrně umocnit „autentický postoj autora“, nacházejícího se přímo v centru převratných událostí. Díky neokázalým vyjadřovacím prostředkům došlo k spontánnímu probuzení zájmu jindy značně nedůvěřivého mladého publika.

Už samotné scénografické řešení eliminuje běžně využívaná schémata. Prakticky až do samotného závěru probíhá inscenace v konstantním hracím světle; jeviště, předsunuté pomocí odhalené praktikáblové konstrukce nad orchestřiště, je zaplněno běžným nábytkem, nefalšovanou patinou častého používání lze vystopovat dokonce

i na velkém koncertním křídle. Ze stropu nad hlavami diváků visí až do hracího prostoru tylový baldachýn. Evokující těžká oblaka, nebo gigantickou vlnkou.

V okamžiku potlačení světla v sále vcházejí do „divadelní zkušebny“ dvě desetiletá děvčátka, slavnostně oblečená v důstojně černých sukénkách a bělostných blůžkách. Postupně pro sebe objevují svět podivně směšných rekvizit, upřímně se baví exaltovaným výrazem ikony, rozpustile provedou několik salt, a zatímco jedna z nich objevila piano, druhá se náhle zarazí a omluvně do publika nasměruje repliku „Tady jsem, mami“. Posléze se obě sejdou nad klaviaturou a začnou čtyřručně hrát úvodní melodii (leitmotiv inscenace), která neustále narůstá. To už je ale zpovzdálí pozoruje mladý muž v celovém pracovním oděvu (autor), po chvíli k nim přistoupí, položí ruku na rameno jedné z dívek a odvádí je na lavici v pozadí jeviště. Vbíhají první účinkující, odtlačí piano z proscénia, kde zůstane samotný autor s první promluvou k divákům. S příchodem harmonikáře propukne nevázané veselí — scéna bujaré venkovské veselky.

V ostrém sledu po sobě následující sekvence zprostředkující zrod revolučních událostí v podmínkách ruské

Činohra Petra Bezruče v Ostravě se opět přihlásila výrazným dramaturgickým činem — uvedla Císařovu adaptaci románového fragmentu Artoma Vesjoleho Rus krví umytá pod názvem REVOLUČNÍ FRESKA v režii Josefa Janíka. Na snímku Viktora Koláře je v roli autora Kočkurova Vladimír Čapka, Pavel Tomanka jako Taňka-Proňka, Milan Sulc jako kulak Kolcov, Miloslav Čížek v roli komisaře Vaňakina a Bohuslav Čvančera jako Kurbatov.

vesnice; do „hry“ vstupují představitelé probouzejících se revolucionářů, stejně jako nositelé církevní i světské moci, usilující o návrat zaběhaných pořádků. Kontrastně k průběžnému scénosledu jsou realizovány přímé promluvy autora k potomkům, ale také výstupy prozrazující netečnost elitářských kruhů vůči bolavému zápasu

o záchranu zdecimované země. Souběžně s příchodem Rudoarmejce se v zadním plánu odehrává koncert v moskevském paláci — líbezná mozartovská árie krutě neladí s neúčasným zápasem venkovanů o budoucí řád „věcí společných“. Scéna občanské války je vystřídána zoufalým pokusem radikálně zlikvidovat strůjce chaosu.

Úzce soukromé zájmy jsou konfrontovány s postupným narůstáním potřeby pevného společenského systému.

Vypjaté zoufalství prohlédnuvších je konfrontováno se zaslepeností sobců, ale také povrchní koketérií s myšlenkou revolučních proměn. Určujícím rysem Janíkova pohledu je systematická snaha postihnout skutečný občanský angažovaný postoj a při tom pokrytecky neretušovat pochybená stanoviska ani omyly vzniklé „za pochodu“. Důležitou oporu v takovém nesnadném hledání představuje věrohodné střídání osudově vypjatých scén se situacemi, vyvolávajícími spontánní divácký smích. Takové radikální odlehčení představuje scéna revolučního divadla, kde upřímná snaha ruku v ruce s naprostou řemeslnou nedovedností vyvolá jeden z nejveselejších heppeningů.

Režisér programově vyloučil laciné efektní postupy, a tak jediný výstřel inscenace je výsledkem úporné snahy zabránit nastolení anarchie. Zásobovací komisař Vaňakin namíří v samotném závěru zbraň proti kulakovi, deroucímu se přes mrtvoly jenom za vlastním prospěchem. S tímto výstřelem všechna vřava na jevišti rázem utichne a lid prostý i privilegovaný se vrhne k zemi. Piano, do té chvíle oku-

pované operní divou a salonním klaviristou, zůstává opuštěné, nad hlavami diváků se utrhne „nebe“ a teď už jenom šedivý tyl se volně snáší do prostoru jeviště, kde uvízne na obrysech nábytku a lidských těl. Na proscénium se vrací obě dívky z prologu, pod tylovou rouškou objeví klaviaturu, pokleknou před ní a zvolna začnou hrát ústřední melodii. V hasnoucím světle na sebe v nejistotě z následků radikálního činu napjatě hledí komisař s autorem Nikolajem Ivanovičem Kočkurovem...

Navzdory divácké neoblíbenosti her s válečnými tématy se ostravskému týmu podařilo získat pro neobvykle náročný projekt celý umělecký soubor Činohry Petra Bezruče. Janíkova inscenace Revoluční fresky je bezesporu z rodu takových tvůrčích činů, které nemohou nechat diváka lhostejným.

PAVEL FEXA

Činohra Petra Bezruče SD Ostrava — Artom Vesjolyj — Roman Císař: REVOLUČNÍ FRESKA (překlad románového fragmentu: Josef Sedlák), režie: Josef Janík, výprava: Marta Roszkopfová, hudba: Vladimír Studnička, choreograf: Boris Slovák j. h., čs. premiéra 11. dubna 1986.

REVOLUČNÍ FRESKA

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘÍŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

JD Oskara
Rudé právo, Praha

11. IX. 1986

Činohra Petra Bezruče, soubor Státního divadla v Ostravě, uvádí drama Revoluční freska. Proč právě toto dílo soubor nastudoval, to nám řekl Mojmir Weimann:

»Činohra Petra Bezruče je soubor, jehož základním úkolem vždy bylo, je a bude hrát především pro mladé publikum. V tomto směru je jedním ze základních kamenů při tvorbě profilmové dramaturgie orientace na ruské a sovětské hry. Vzpomeňme jen dvojici nastudování Mladé gardy na naší scéně v uplynulém dvacetiletí. Na tuto tradici navazujeme uvedením Revoluční fresky — scénické montáže, která vznikla v tvůrčí dílně našeho kolektivu na námět próz sovětského autora Artoma Vesjolého Rus krvi umytá.

Tento výběr nebyl náhodný. Právě dnes, kdy nám všem jde o to, jak se budou dále rozvíjet osudy naší planety Země, kdy všichni jsme denně vystavováni naléhavým otázkám, zda vědecké objevy a technické vynálezy, které od základu změnily náš život, budou sloužit lidem, nebo ke zničení civilizace. V Revoluční fresce podáváme ničím nepříkrašlováný, pravdivý obraz revoluce, která rozhodovala o budoucnosti lidstva, ukazujeme, že tento proces, jakkoli byl těžký a bolestný — otevřel dveře jedinému opravdovému humanismu: humanismu proletářské revoluce.

Na snímku scéna ze hry.

Foto JOSEF HRADIL

D

CÍSAŘ: Revoluční freska

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
odbor výstřižků
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 tel. 29 73 78

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

JD
Nová svoboda, Ostrava

22 VII 1986
ze dne

kultura

Zajímavým dramaturgickým počinem uplynulé sezóny v činohře Petra Bezruče Státního divadla v Ostravě byla divadelní adaptace Romana Císaře nazvaná Revoluční freska, kterou autor napsal na motivy románového fragmentu A. Vesjolého. Na snímku z této hry Pavel Skřipal (Rusakov) a Pavel Handl (Akim Sobakin).

Foto: JOSEF HRADIL

VESJOLIJ CÍSAŘ: Rus krvi umytá

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘÍŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

EPB Oskara
Svobodné slovo, Praha

15 IV. 1986

Revoluční freska

RUS KRVI UMYTÁ Artoma Vesjolého je zajímavá kniha o revoluci, o bolestném porodu nového světa v hlavách a srdcích prostých vojáků, o obyčejných lidech, o prostých hrdinech. Je životním dílem autorovým. Do scénické podoby ji vůbec poprvé převedl dramaturg scény Petra Bezruče v Ostravě Roman Císař. Říká: „Vyrovnat se Vesjolému není lehké a snad ani možné. Každá divadelní adaptace musí předem počítat s jistým omezením záběru. Na románů mne upoutaly bezprostřednost a živelnost, s níž autor vrhá na stránky obrazy revoluce. Vkládá často do textu citáty, provolání, výzvy, rozkazy, dopisy, které dodávají autentičnosti a dokumentárnosti. Divadelní adaptace se pokouší postihnout především atmosféru prvních let revoluční vlády. Jakkoli to zní přímo banálně, hlavní postavou románu i adaptace je — revoluce. Neučesaná, nemytá, mužická, vojácká revoluce.“ Odtud i název divadelní adaptace REVOLUČNÍ FRESKA. Hra měla světovou premiéru 12. dubna 1986 na scéně Činohry Petra Bezruče v režii Josefa Janíka. [gm]